

Εἰκ. 3. Πλακώστρωτος ὁδὸς ἐπὶ τῆς νηαίδος πόλεως Κλαζομενῶν.

ἐνθάρρυνσιν, ἀπεκάλυψεν εἰς μῆκος ἑκατὸν πεντήκοντα περί-
που μέτρων ὠραίαν πλακόστρωτον ὁδόν, σφῆζουσιν κατὰ τὸ
πλείστον τὴν στερεὰν αὐτῆς πλακοστρωσίαν μετὰ ὠραίων λαξευ-
τῶν βείθρων κατὰ τὸ ἕτερον αὐτῆς κρᾶσπεδον καὶ πλειόνων
παροδίων οἰκιῶν ἐν λειψάνοις κατὰ τὴν δυτικὴν αὐτῆς πλευράν.
Ἡ ἐπίχουσις εἶναι ἑνιαχοῦ ὕψους 3,60, ἐν ᾧ ἀλλαχοῦ τὸ ἐπί-
πεδον τῆς ὁδοῦ εὐρέθη πλησιέστατα πρὸς τὴν σημερινὴν ἐπι-
φάνειαν τοῦ ἐδάφους, ἐκεῖ ἐνθα οὐδεὶς ὑπόπτειε τὴν ὑπαρξιν
αὐτῆς. Ἰξίον προσοχῆς εἶναι, ὅτι ἐν τινι σημείῳ ἡ ἐργασία
ἀπεκάλυψε καὶ διχασμὸν τῆς ὁδοῦ, ὅστις σαφῶς δεικνύει ὅτι
εἴμεθα ἐν μέσῃ πόλει καὶ θέλει πολὺ βοηθήσει εἰς τὴν κατὰ
τὴν δευτέραν περίοδον πρόοδον τῆς ἐρεῦνης. Τὸ πλάτος τῆς
ὁδοῦ, ὅπως ἐκ τινων σημείων ἀσφαλῶς συνάγεται, δὲν ὑπερέ-
βαινε τὰ τέσσαρα μέτρα, ἡ ὅλη δὲ αὐτῆς ὄψις ἀναμιμνήσκει
τὴν ὁδοποιίαν ἄλλης γνωστοτάτης Μικρασιατικῆς πόλεως, τῆς
Πριήνης, ἡ ὁποία διέσωσεν ἡμῖν ἄρτιον σχεδὸν τὸ σχέδιον
Ἑλληνικῆς πόλεως τῶν μετ' Ἀλέξανδρον χρόνων. Εἰς τοὺς
ὑστέρους δὲ ἀκριβῶς ἐκείνους χρόνους φαίνεται ὅτι ἀνήκει καὶ
ἡ ὁδὸς τῶν Κλαζομενων. Οὐχὶ δὲ ἀσήμαντος χρονολογικὴ ἐν-
δειξις εἶναι, ἐκτὸς τῶν ὀστράκων Ἑλληνιστικῶν ἀγγείων καὶ
νομισμάτων τῶν αὐτῶν χρόνων, καὶ λαμπρὸν ὄντως ψηφιδω-
τόν, τὸ ὁποῖον ἀκέραιον ἀπεκαλύφθη ἐντὸς διαμερίσματος μιᾶς
τῶν παροδίων οἰκιῶν. Καὶ τὸ σχέδιον καὶ ἡ συμμετρία καὶ
ἡ ἐκλογὴ τῶν χρωμάτων καὶ ἡ κανονικότης τῆς ἐκτελέσεως
ἀποτελοῦσι διὰ τὸ ψηφιδωτὸν χαρακτηριστικὰ πλεονεκτήματα
καὶ γνωρίσματα τῆς περιόδου ἐκείνης τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης,
τὰ ὁποῖα ἀξίως ἐξηκολούθησαν νὰ διαδίδωσιν ἔπειτα οἱ Ῥω-
μαῖοι. Ἐντὸς στεφάνου πολυχρώμου παρίσταται ἡ Ἀμφι-
τρίτη καθήμενη ἐπὶ ἵπποκάμπου, ζωηρῶς καλπάζοντος πρὸς
ἀριστερὰ καὶ ἐλίssonτος εἰς διπλοῦν κύκλον τὴν σφριγῶσαν
οὐράν του· ἡ θεὰ φέρει σκῆπτρον, ὃ δὲ πέπλος αὐτῆς κολποῦ-
ται ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν σχηματίζων οἶονεὶ πλαίσιον αὐτῆς. Ὁ
στέφανος εἶναι ἐγγεγραμμένος ἐντὸς τετραγώνου, κατὰ τὰς γω-
νίας τοῦ ὁποῖου παρίστανται πετόμενα τέσσαρα θαλάσσια πηθα-

Εἰκ. 4. Ψηφιδωτὸν Ἀμφιπίτης.

νώτατα πτηνά, λευκά μετ' ἐρυθρῶν τῶν ποδῶν καὶ τοῦ ῥάμφους.

Περὶ τὸ τετράγωνον τοῦτο εἶναι ἄλλη ζώνη μετὰ γρυπῶν καὶ ἀνθεμίων καὶ ἔπειτα ἄλλη μία ἔχουσα συνεχῆ σπειροειδῆ μαϊάνδρον, ὅστις πλαισιώνει τὴν ὄλην παράστασιν. Πρὸς τὸ μέρος τῆς θύρας, τῆς ὁποίας σφίζεται καλῶς τὸ μαρμάρινον κατώφλιον, ὑπάρχει προσκεκολλημένη αὐτοτελῆς παράστασις νεαρᾶς κόρης φεροῦσης πτέρυγας ψυχῆς, ἧτοι τῆς Ψυχῆς, προσπαθούσης νὰ ἀμυνθῆ κατὰ τοῦ ἐκ δεξιῶν θέλοντος νὰ κεντήσῃ αὐτὴν διὰ δόρατος Ἐρωτος. Τὸ σύνολον περιέχεται ὑπὸ πλατέος λευκοῦ πλαισίου, ἡ δὲ ὄλη ψηφιδωτὴ ἐπιφάνεια ἔχει ἔκτασιν 20 περίπου τ. μ.

Περαιτέρω ἐπὶ τῆς αὐτῆς πλευρᾶς τῆς ὁδοῦ ἀπεκαλύφθη διαμέρισμα ἄλλης οἰκίας εἰς βάθος 3,60 ἀπὸ τῆς σημερινῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους, ἔχον καὶ αὐτὸ ψηφιδωτὸν δάπεδον μετὰ γεωμετρικῆς διακοσμῆσεως πολυχρώμου, ἀλλ' οὐχὶ τῆς τελειότητος τοῦ πρώτου ψηφιδωτοῦ.

Καταλείπομεν τὴν σημαντικὴν ταύτην ἀποκάλυψιν τῆς ἀνασκαφῆς τῶν Κλαζομενῶν, διὰ νὰ μεταβῶμεν εἰς τὴν ἀνατολικὴν ἀκτὴν τῆς νήσου, ὅπου ἤδη πρὸ 2 ἐτῶν εἶχον παρατηρήσει ἴχνη κτισμάτων καὶ ψηφιδωτοῦ, τὸ ὅποion εἶχε κατὰ μέγα μέρος διαβρώσει ἢ θάλασσα. Ἡ ἐργασία δὲν ὑπῆρξε καὶ ἐνταῦθα ἀτυχῆς, ἀλλ' ἀπεκάλυψε μέγα οἰκοδόμημα μήκους μὲν 50 περίπου μέτρων, πλάτους δὲ 20 μ., ἔχοντος τὴν εἴσοδον ἐκ δυσμῶν, ἀνὰ μίαν δὲ μεγάλην κόγχην κατὰ τὰς μικρὰς πλευρὰς καὶ τὴν ἀπέναντι τῆς εἰσόδου στενήν. Ἡ φύσις τοῦ οἰκοδομήματος δὲν εἶναι δυνατὸν ἀκόμη νὰ καθορισθῆ, φαίνεται δ' ὅμως τοῦτο μᾶλλον ἰδιωτικοῦ ἢ δημοσίου χαρακτῆρος. Παρ' ὄλην τὴν φθορὰν τὴν ὁποίαν ἔχει ὑποστῆ διὰ τῶν αἰώνων, τὰ περισωθέντα λείψανα εἶναι ἐπαρκεῖς μάρτυρες τῆς παρελθούσης πολυτελείας. Τὸ ψηφιδωτὸν δάπεδον, τὸ ὅποion καταλαμβάνει στενήν λωρίδα διαμερίσματος βλέποντος πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ἀπέναντι γραφικωτάτην ἀκτὴν, ἔχει καὶ τοῦτο ὑποστῆ ἱκανὴν φθορὰν, διεσώθη ὅμως ὑατοῦ μέρος ἐπαρκοῦν πρὸς ἀναπαράστασιν τοῦ συνόλου. Τὸ